

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tribunal Poenitentiae Sev Libri Dvo Prior De Poenitente Ut Reo Posterior De Confessario Ut Judice

Stoz, Matthäus

Anno M.DC.LXXXIX.

§. 1. Peccata oris contra Deum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37144

167. Imò si cogitatio feratur in personam non in abstracto, sed quali in concreto, ut persona est conjugata, vel consanguinea, vel voto castitatis obstricta &c. necessarium omnino est, ut status iste dicto modo explicetur. Sed & si personæ, quæ morosè delectantur de re venerea, aliæ sunt omnino solutæ, aliæ conjugatæ, aliæ voto castitatis obstrictæ, specie inter se different istæ ab ejusmodi personis haustæ delectationes; & specialiter idcirco sunt in Confessione exprimendæ juxta dicta suprâ p. 1. n. 50. Nam prima delectatio repugnat soli castitati, secunda etiam Justitiæ, tertia Religioni. Diana cit. R. 34. ex communi. Nec excipiendi hinc sunt conjuges, si morosè delectentur circa personam non suam seu alienam, matrimonio sibi non junctam. Bonac. n. 19. & alii ex communi fidelium sensu & praxi. Quanquam Dian. p. 9. tr. 6. R. 4. oppositum vocat probabile.

168. Jam verò si delectatio morosa ita contingat posteriori modo, de quo sup. n. 166. id est, si cum cogitatione conjunctus sit animus efficax seu serius de ipso opere patrando, necessarium omnino est, ut etiam qualitas & conditio objecti seu personæ, erga quam conceptum est turpe illud desiderium, exprimat in hunc ferè modum: *Bis habui voluntatem efficacem peccandi* (exprimat species peccati) *cum tali persona*. Conditio personæ hic est explicanda, sicut suprâ p. 1. n. 56. circa circumstantiam *Quid* notatum est.

169. Monendus est hic pœnitens, circumstantiam, quæ juxta dicta subinde peccata, ex se alioqui venialia tantùm, transfert ad genus peccatorum mortalium,

vel e contra, specialiter esse explicandam in Confessione, adjecta hac vel simili particula pro ratione peccati: *Graviter, vel leviter: plenè vel semiplenè deliberatè: quod nos facere omisimus, ne nimis frequens istarum particularum repetitio, molesta esset.*

ARTICULUS II.

Peccata oris.

Hæc sunt, quæ ore ac verbo perficiuntur, & complentur: & ipsa quoque rursus sunt contra DEUM, vel proximum, vel ipsum peccantem.

§. I.

Peccata oris contra DEUM.

170. *Blasphemavi quinquies; & quidem cum plena advertentia: vel sine plena advertentia.* Blasphemia directè opponitur laudi DEI, & est convitium seu verbum contumeliosum contra DEUM, vel Sanctos. Less. l. 2. c. 45. d. 5. n. 24. Potest autem istud verbum, seu, quod idem est, locutio esse vel interior, & sic erit blasphemia cordis, vel exterior, & est blasphemia oris: & potest etiam fieri scripturâ vel instrumento musico: omnibus enim his modis usitatum est hominibus loqui. Si fiat aliis signis, qualia fuerunt, cum Judæi sputo fœdabant Christi faciem, vel abant, alapis cædebant, inter latrones crucifixerunt, non erant propriæ blasphemie, Sanch. l. 2. c. 32. n. 5. quia non erant injuriæ verborum, sed factorum, neque consistebant in injuriôsè loquendo, sed ipsius personam malè tractando: quanquam etiam tunc multæ veræ

veræ blasphemiæ intercurrerint. Porro blasphemia alia est *hæreticalis*, quæ nimirum falsitatem contra fidem continet; dum aliquid tribuitur DEO, quod ipsi non convenit; ut, DEUS est injustus: vel aliquid negatur, quod ipsi convenit; ut, DEUS non habet curam pauperis; humana non videt, vel non curat &c. Bonac. *de peccat. D. 3. q. 8. p. 1. n. 2.* id quod si etiam mente pertinaciter teneas & affirmes, erit non solum hæreticalis, sed etiam hæretica. Alia *simplex*: & quidem rursus vel I. enuntiativa, ut: ad injuriam, ad despectum DEI hoc faciam; vel II. detestativa seu imprecativa, ut: pereat DEUS; maledictus sit DEUS; tædeat DEUM; displiceat DEO &c. vel III. irrisoria, ut: vah! qui destruis templum DEI. Vah! quàm adest DEUS ipsum invocantibus, colentibus &c. vel IV. Juratoria, ut: pereat DEUS, si non ita est, vel erit.

171. Rursus blasphemiâ committitur vel I. dum aliquid tribuitur DEO Sancti sive, quod ipsis non convenit; ut: DEUS est crudelis; Sancti DEI sunt impudici, superbi &c. vel II. dum aliquid iisdem negatur, quod ipsis convenit, ut: DEUS non est justus; misericors &c. nescit, quid in terris agatur; Mater DEI non est Virgo; S. Petrus non fuit Vicarius Christi &c. vel III. dum aliquid tribuitur creaturis, quod DEO debetur: ut Dæmon est DEO fidelior, potentior &c. vel IV. dum vera quidem dicuntur, sed quæ tendunt ad DEI Sacramento-rumve dehonorationem seu vilipensionem, ut, si per modum contemnentis, indignantis &c. usurpentur injuriosè membra Christi & Sanctorum, vel alia,

R. P. Stor. Trib. Penit.

quæ ad ipsos singulariter pertinent, dicendo: *perdat te DEI Sanguis, Vulnera, Mors, Passio &c. dehonestet te DEUS, daß dich Gott schände / perdant, dehonestent te Sacramenta DEI, Chrisma &c. daß dich die Sacrament schänden &c.* Talis blasphemia fuit, cum Judæi dixerunt: *Ave Rex Judæorum*, vel Julianus apostata: *Vicisti Galilæe &c.* irrisoriè enim & contemptim hæc dixerunt. Possunt autem prædictæ blasphemiæ proferri vel per exclamationem, v. g. *ô injustum! ô mendacem & infidelem DEUM!* &c. idque iterum vel cum interno assensu animi, vel sine illo: si nimirum & tibi contumeliam inferre possum, vel exclamando: *ô te furem, ô nequam &c.* vel enuntiando, *tu es fur, nequam, satro*: sive jam verè in animo ita de te judicem & sentiam, sive non. Videri potest Bonac. *D. 3. de peccat. q. 8. p. 3. à n. 1.* Tamb. in *De cal. l. 2. c. 6. §. 4. n. 2. & 3.* Sanch. *l. 2. c. 32. à n. 10.*

172. Ceterum quocunque modo offeratur blasphemia, alia est formalis, & directa, alia materialis, indirecta & interpretativa. Formalis est, quæ fit expressa intentione & animo DEUM in se, vel in Sanctis suis inhonorandi, contemnendi, vilipendendi &c. hæc rarè datur in hominibus, nisi sint extremæ malitiæ. Materialis est, cum verba blasphemia proferuntur sine dicta intentione, cum advertentia tamen, ea esse contumeliosa DEO, seu talia, quæ cedant in contemptum & vilipensionem DEI. Alii blasphemiam materialem vocant, quæ profertur in amentia, ebrietate, somno, aut aliâ omnimodâ inadvertentiâ, ortâ v. g. ex inveterata consuetudine blasphemandi.

U

di.

di. Sed non rectè, quia in tali statu, non habet ullam noticiam aut advertentiam, quòd verba, quæ profert, sint DEO contumeliosa: quòd tamen requiritur ad malitiam blasphemiam; sicut & perjurii & hæresis; neque enim rationabiliter quis censet se contumeliâ affici ex convitio dicto à psitraco. Et ideo, talis contumelia, nimirum in ebrietate, somno &c. prolata, non est peccatum, nec in se, ut constat, nec in sua causa; quia talis causa, id est, ebrietas, somnus &c. causabit verba nõ utentis ratione, nec advertentis aut advertente potentis, talia verba esse DEI inhonorativa: Tamb. l. 2. c. 3. §. 3. n. 25. Lugo de pœnit. D. 16. f. 4. §. 7. n. 207. & 212. Nihilominus tamen isti omnes gravi reprehensione digni sunt propter ejusmodi verba prolata, non quòd illa verè & formaliter peccata sint, sed quòd sæpe sint mali effectus peccatorum, v. g. ebrietatis, inveteratæ quidem sed voluntariæ consuetudinis, quam idcirco etiam tenetur homo auferre, si videat eam esse causam consequentium verborum, quæ in se sunt verè contumeliosa. Laym. l. 4. c. 6. n. 3. & Lessius mox citandus n. 31. Lugo in simili n. 203. ab eodem relatus.

173. Est autem blasphemiam tam formalis, quàm materialis peccatum mortale: neque unquam potest fieri veniale, nisi ob solius advertentiam plenæ defectum in subita animi commotione, aut inveterata consuetudine. Sanch. l. 2. Mor. c. 32. n. 40. Et hic defectus cum frequentissimus sit, inde fit, ut ejusmodi verba rarò contineant malitiam gravem, cum vix unquam ex plena advertentia ad DEI contemptum aut rationem contumeliæ in DEUM

proferantur. Dian. in sum. V. blasphemiam. n. 5. & 6. Less. l. 2. c. 45. d. 5. n. 32.

174. Sed enim occasione istorum occurrit Quæstio jam diu dubia, semel tamen decidenda tandem; an videlicet fati sit in Confessione se accusare solum de ipsis blasphemiam, nihil dicendo de consuetudine, ex qua ea tanquam ex causa promanant: an verò necessarium sit, etiam ipsam consuetudinem exprimere, dicendo, *blasphemavi ex consuetudine*. Equidem totum hoc pendet ex alia Quæstione: an videlicet, qui ejusmodi prava consuetudine laborat, ejusque recordatur, teneatur eam sub novo còque diverso ab eo, quo v. g. blasphemavit, peccato extirpare: sive, quod eodem recidit: an consuetudo peccandi ipsa sit peccatum, & ut tale devitandum.

175. Affirmant Bonac. de Juram. q. 1. p. 13. n. 5. Sanch. l. 3. Mor. c. 5. n. 11. Suar. de Juram. l. 3. c. 6. n. 6. Palaus tr. 14. de Juram. D. 1. p. 9. n. 4. & alii: talis enim consuetudo sæpe est occasio verè ac formaliter blasphemandi: ergo qui illam, cum potest, non conatur evellere, censetur velle blasphemiam tanquam effectum in sua causa.

176. Sed contrarium tenent Joan. Sanchius in select. D. 9. n. 5. & 6. Tamb. in Meth. Confess. l. 2. c. 1. §. 5. à n. 2. secuti Valquez. T. 4. in 3. p. 991. a. 1. d. 3. n. 3. & eos, qui absolute docent, consuetudinem, ex qua quis peccavit, non esse necessariò specialiter explicandam in Confessione. Hi verò sunt Suar. de pœnit. D. 21. f. 4. n. 15. Reginald. l. 6. n. 38. & alii, quos refert & sequitur Bonac. de Sacram. D. 5. q. 5. f. 2. p. 2. §. 3. diff. 3. n. 22. quibus

bus adde Dianā, p. 17. 7. de circumstant. R. 15. & 55. At si esset ipsa peccatum, confitenda utique foret. Ratio verò pro hac benigniori, & amplectenda sententia est: quòd non idem sit occasio peccandi, & consuetudo: quòd bene notat Sancius n. 5. referens. Suar. T. 2. de Relig. tr. 4. de Juram. l. 3. c. 8. n. 9. Sanch. c. 5. n. 16. & l. 2. c. 32. n. 45. & alios. Et licet sit occasio peccandi, non tamen est extrinseca, ut retentio v. g. concubina, sed intrinseca; nec voluntariè assumpta aut retenta, quæ sola, etiam cum intrinseca est, vitanda est & extirpanda: nemo autem, qui frequenter in eandem culpam labitur, advertit, & consequenter nec vult habitum seu consuetudinem ex frequentatis actibus consurgentem; ergo talem habitum nec directè, nec indirectè voluntariè recipit, aut retinet: nullum enim voluntarium est sine cognitione. Aliud est, si quis habitum illum v. g. blasphemandi expressè vellet retinere, ut majorem haberet peccandi facilitatem: tunc enim utique perversa illa voluntas novum esset peccatum. Sed nemo, nisi exquisitè malus, tam perversam habet voluntatem: nec de hac disputatio est; sed an, si quis non curet, seu negativè se habeat ad extirpandum, committat novum peccatum à blasphemia v. g. distinctum: quòd nos negamus: quòd nulla sit obligatio extirpandi talem habitum, maximè cum ex se non tam peccatum, quàm effectus peccati præteriti sit. Sed licet sit obligatio extirpandi talem habitum, ea tamen est inclusa in ipsa obligatione non peccandi, & cum illa moraliter confunditur, non enim in moralibus tam subtiliter, aut etiam

amare agendum est, ut una ex his obligationibus censeatur esse diversa ab altera; sicut econtra judicatur illa externa & voluntariè assumpta ac retenta occasio v. g. de concubina.

177. Maneat ergo, puram illam negligentiam extirpandi dictam consuetudinem non esse novum, saltem numero peccatum, nisi cum expresso actu haberi, aut retineri (quòd tamen est rarissimū) intenditur: id quòd bene notandū est. Inde enim deducitur, inveteratam consuetudinem, seu advertenter, seu inadvertenter blasphemandi (idem est propter paritatem rationis de inveterata consuetudine pejerandi, fornicandi aut quacunque alia simili contracta) non esse in Confessione necessariò explicandam, sed factis esse, si dicatur: *blasphemavi quinquies* &c. ut Tamb. n. 21. tradit. Interim tamen utique Pœnitentes à Confessarijs graviter sunt monendi, & seriò urgendi, ne dicam, cogendi, ad ejusmodi pravas consuetudines positivè evellendas. Ex quibus obiter

178. Patet, Joannem Sancium non esse gravi reprehensione dignum, cum in se lect. D. 9. n. 6. dixit, pœnitentem non esse obligatum ad exponendam in Confessione consuetudinem, ne alioqui bis teneatur idem peccatum confiteri. Hinc quidem ille etiam voluit, nec Confessarium habere jus interrogandi de consuetudine peccandi: quòd ante ipsum jam olim docuit Fagundez. suprā p. 1. n. 91. relatus, qui licet istuc loquatur de peccatis ritè jam semel expiatis, id ipsum tamen, ut doctrinæ consequentiam teneat, dicere debet de voluntaria peccandi consuetudine. Sed hæc illatio & doctrina

jam non ampliùs subsistit, cum inter 65. propositiones à S. D. N. Innoc. XI. 4. Mart. An. 1679. damnatas sit hæc 38. *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.*

179. Jam verò sunt, qui suas blasphemias aliter conentur excusare à peccato mortali. Ajunt enim, illis verbis uti se vel adjocem, vel aliud non intendere, quàm usurpare tanquam interjectiones, significativas iræ suæ. Verùm hi non sunt ulla ratione excusandi: tum quia alicui Regi aut alteri magno ac honorato viro contumeliam dicere, etiam ex solo joco, gravis est inurbanitatis & irreverentiæ: Navar. *Man. c. 12. n. 84.* nisi fortè jocus tollat omnino & animum inhonorandi DEUM, & ipsam illius inhonationem, Sanch. *l. 2. Mor. c. 32. n. 41.* quod tamen rarò admodum contingit: tum quia æquè possunt se alluere ad alia verba, iræ & seriæ voluntatis significativa: tum quia etsi id non possint, non videtur tamen licere, usurpare ea verba, quæ communi aliorum apprehensione sunt inhonorativa DEI. Etsi enim tunc non essent propriè blasphemias, spectarent tamen ad genus Irreligiositatis, *c. 5. Deuter. prohibita: non usurpabis nomen Domini DEI tui frustra*; sed esse peccatum tantùm veniale, ajunt Sanch. *l. 2. c. 32. n. 2.* Laym. *l. 4. tr. 10. c. 6. n. 8.* ratione tamen scandalii fieri potest, & frequenter fit peccatum mortale: & ideo ab ejusmodi Irreligiositate meritò homines absterrentur. Quòd si verò quis in ira contra hominem, jumenta &c. non indignando DEO, sed homini tantùm aut jumento, nudè nominet Vulnere, mortem DEI, septem Sa-

cramenta, v. g. *ò mors DEI! ò Vulnere! Chrisma &c.* sine ijs circumstantijs, quibus vilipensio importatur, non sunt blasphemias, sed ut paulò antè dixi, vana usurpatio Divini Nominis, & peccatum inter venialia grave, Laym. *n. 12.*

180. Sicut autem omnes simplices blasphemias, sive in DEUM, sive in Sanctos cum respectu ad DEUM, hoc aut illo modo, irrisorio, detestativo, imprecativo proferantur, ejusdem speciei. Laym. *l. 4. tr. 10. c. 6. n. 10.* Tamb. *l. 2. c. 3. §. 2. n. 19.* Sanch. *n. 38.* & alij plures ab hoc relati. Et ideo nec Confessarius tenetur diversitatem blasphemiarum inquirere, nec pœnitens explicare; quantumvis una sit alterà longè gravior, & detestabilior, juxta dicta de necessitate confitendi circumstantias merè aggravantes *p. 1. n. 86.* Dixi autem *Simplices*: possunt enim blasphemias aliunde differre specie, v. g. si vel proferantur ex formali odio DEI, vel contineant hæresim; in utroque enim casu contrahunt novam malitiam, in Confessione specialiter explicandam: in priori quidem malitiam Odij; in posteriori verò hæresis & infidelitatis, siquidem accedat internus assensus hæreticus: imò etsi internus hic assensus & error non adsit, adhuc blasphemias hæc speciei differet ab alia, non quidem in ratione blasphemias, sed ratione adjunctæ hæresis externæ, quæ in ea continetur, & directè opponitur præcepto de externa fidei professione. Sunt ergo duo præcepta speciei distincta, diversis virtutibus opposita, unum quidem fidei, alterum verò Religionis. Sanch. *n. 38.* Suar. *T. 1. de Relig. tr. 3. l. 1. §. 6. n. 8 & 18.* Igitur ut blasphemias rectè explices, sic

reaccusa : Prorupi in blasphemiam simplicibus : vel in hereticalem semel : vel ex formali odio DEI semel.

181. Quodsi verò contumeliæ in Sanctos directè jaciuntur (quod tamen rarò fit : ordinariè enim Sancti non inhonorantur propter propriam ipsorum excellentiam, sed quia ad DEUM, velut amici, specialiter referuntur) sine omni respectu ad DEUM, ut nimirum ipsi in se sunt personæ excellentes, proprio honore dignæ ; non sunt propriè dictæ blasphemias, & idcirco distinguuntur quidem specie è blasphemia, non tamen inter se, in quoscunque Sanctos, exceptâ solâ sanctissimâ Virgine MARIA, conferantur, ut adeo in Confessione neque Sancti, nec contumeliæ in ipsos jactatæ exprimi debeant specialiter, cum omnes sint contra unam, & eandem virtutem Dulciæ, specie à Latria soli DEO debita distinctæ. Laym. l. c. & alii. Dixi: *Exceptâ solâ*: &c. quia huic debetur Hyperdulia, quæ si specie differat à Dulia (ut differre docet Arriaga de incarnat. D. 54. f. 3. n. 30. siquidem sumatur, ut fundata est in titulo Maternitatis DEI) etiam contumeliæ in eam Sanctissimam Virginem sparsæ differunt specie. Si autem Hyperdulia sumatur, ut præcisè fundamentum habet in gratia, aliisque donis supernaturalibus, specie non differt à Dulia, sed solum secundum magis & minus, adeò, ut sicut B. Virgo ceteros Sanctos sanctitate antecellit, ita etiam altiori cultu in hoc gradu digna est : ut adeo quò sanctior est ipsa reliquis Sanctis, & Sancti inter se comparati alius alio sanctior, ita etiam contumelia contra eos una est altera gravior :

cumque excessus iste sit tantum circumstantia aggravans, nec ipsa contumeliæ, nec ipsi Sancti in hac consideratione specialiter explicari debent juxta ea, quæ diximus supra cit. n. 86. ideo satis est in Confessione dicere: *Contumeliam in Sanctum vel Sanctos sparsi semel*. Quodsi autem in B. virginem prout est Mater DEI jaciatur, dicendum erit: *B. Virginem, ut Mater DEI est, contumeliâ affeci semel*. Sunt nihilominus istæ contumeliæ in sanctos sub hac ratione spectatos graviter malæ, maximè si contemptim, vel ex odio, vel indignatione contra ipsos proferantur. A mortali tamen excusari possunt, si, secluso contemptu, ex toto joco procedant : ut, si jocosè sine contemptu in Sanctos, præcisè ut homines fuerunt, jaciuntur : v. g. si dicas, S. Petrum fuisse Piscatorem ex infima sorte hominum ; S. Mariam Magdalenam fuisse publicam peccatricem ; SS. Crispinum, & Crispinianum exercuisse artem tucioriam. Bonac. de peccat. D. 3. q. 8. p. 3. n. 6. Sanch. n. 47. Reginald. l. 18. n. 198. & alii. Hæ ergo contumeliæ, si in Sanctos directè præcisè, ut homines fuerunt in terris, conjiciantur, sic in Confessione sunt exprimendæ : *Contumeliam in Sanctum, (vel Sanctos) sparsi semel, idque ex odio (vel, contemptu) erga ipsum (vel : ipsos) vel : non tamen serio, sed ex joco tantum : vel sine plena advertentia*. Quodsi autem in B. Virginem, prout est Mater DEI, sic erit dicendum. *B. Virginem, ut est Mater DEI, contumeliâ affeci semel*. Nisi fortè cum B. Virgo in hac consideratione singularem habeat ad DEUM respectum, expeditius placeat dicere :

cere : *Blasphemavi semel* : Nam contumelia hæc verè est blasphemia in DEUM, & à ceteris specie non distincta.

182. *Juravi sine necessitate semel* : ex mera consuetudine, decies : ex subito motu ira ter : ex animi levitate ac precipitantia quadam bis. *Falsum juravi semelcum plena advertentia* : id est, sciens & bene animadvertens esse falsum. Est peccatum mortale ; sine plena advertentia v. g. in subito iræ motu, timore, animi perturbatione, precipitantia &c. est veniale. *Juravi bis, me rem venialiter* (vel mortaliter malam), *facturum, Juravi execratorie semel*. Juramentum est Divini Nominis invocatio in testimonium alicujus dicti. Consistit hæc invocatio, non in eo, ut DEUS statim & re ipsa tuo dicto fidem præbeat, & auctoritatem præstet (hæc enim esset tentatio DEI, utpote petitio rei insolitæ sine sufficienti causa) neque etiam, ut post hanc vitam dictorum sit testis : (hæc enim petitio esset vana & inutilis ad faciendam fidem, cum notum sit, DEUM tunc illuminaturum abscondita tenebrarum, & manifestaturum consilia cordium juxta S. Paulum 1. *Corinth. 4.*) sed vocare DEUM, ut dictis tuis testimonium præbeat, quando id sibi placuerit, sive in hac, sive in altera vita ; sive jam statim, sive post longum tempus. Less. l. 2. c. 42. d. 1. n. 2. Palauz 11. 14. de *Juram. D. 1. p. 1. n. 10. & reliqui communiter*. Et potest hæc invocatio fieri dupliciter. I. expresse, cum DEUS in seipso invocatur, ut si dicas : *juro per DEUM ; testor DEUM ; DEUS sit meus Testis &c.* II. implicite, quando videlicet non invocatur in se ut

testis, sed in aliqua creatura, insignem aliquam dignitatem habente à DEO, ita ut ratione illius peculiari quodam modo memoria DEI, vel ejus perfectionum v. g. bonitatis, misericordiæ, potentia &c. in nobis excitetur : ut si dicas : *juro per Sacramenta, per Crucem, per Sanctos, per B. Virginem, per animam meam, per Evangelium, per Cælum, per Elementa &c.* Hæc jurandi modo nius est Moyses Deuter. c. 3. & 4. cum dixit : *Testes invocatum & terram*. Et Christus *Matth. 5.* facit mentionem juramenti per cælum, quia thronus DEI est ; per terram, quia est scabellum pedum ejus &c. dum verò hoc modo juramus non volumus, creaturas ipsas in se absolute spectatas esse nobis testes infallibiles (hoc enim ad blasphemiam spectaret, imò & ad idolatriam) sed DEUM, qui in ipsis singulari modo residet, ut Christus ipse explicavit, *Matth. 23.* quicumque, inquit, juraverit in Cælo, jurat in illo, & in eo, qui habitat in ipso &c. Et ideo, quò id, in quo DEUS relucet, præstantius est, eò etiam juramentum majus est. Majus ergo juramentum est, jurare per B. Virginem, quàm per alios Sanctos ; aut per Sanctos, quàm per elementa &c.

183. Præter multas & varias juramenti divisiones, una est celebrior, quæ ad propositum nostrum facit : nempe in juramentum assertorium, & promissorium. Assertorium est, quo confirmamus id, quod asserimus vel negamus ; & respicit præsens & præteritum : ut si jures aliquid esse, vel non esse, quod asseris, v. g. te non habere librum, pecuniam, quæ petitur ; Petrum esse hominem doctum, ebri-

ebriosum, detractorem, mendacem; commississe homicidium, blasphemiam protulisse, audivisse sacrum, confessum esse &c. Tale juramentum est illud Pauli ad Galat. 1. Ecce! coram DEO, quia non mentior. Promissorium est, quo confirmamus id, quod promittimus; & respicit futurum: ut si jures, te aliquid facturum, vel non facturum v.g. te daturum eleemosynam, auditurum sacrum, commissurum furtum, homicidium &c. non oraturum, non dicurum mendacium, non ambulaturum cum tali socio, ei librum non cominodaturum &c. Tale juramentum fuit illud Davidis, 3. Reg. 1. cum juravit, quod Salomon esset ipsi successurus in Regno. Reginald. l. 18. n. 19. Ceterum promissio, quae in hoc juramento includitur, non est necessario intelligenda de promissione DEO facta (quo modo voto equiparatur) sed potest accipi pro simplici proposito aliquid faciendi: nam & hoc juramento firmari potest. Huc revocatur juramentum, quod vocari solet Comminatorium; & est, cum alteri nos malum aliquod, v.g. mortem, vulnera, verbera &c. juramus illaturos.

184. Præter has juramenti species datur quædam alia, quæ vocatur Juramentum execratorium seu Imprecatorium; & est, cum DEUS invocatur non solum ut testis illius, quod asseritur, negatur aut promittitur, sed etiam ut Jdex & Vindex: habetque hunc sensum: testem invoco DEUM in confirmationem mei dicti, aut promissi, & si verum non sit, cupio, ut in vindictam salutaris me, vel alium mihi dilectum v.g. patrem, vel aliquid meum aut meorum Divi-

næ suæ vindictæ, ut justus Jdex subiciat. Tale juramentum est, si dicas: si non ita sit, ut dico, vel promitto, DEUS me puniat; faciat, ut nunquam hinc vivus abeam; aut liberos hodie domi vivos non intuear; tollat me subitanea morte; æternum damnet; sub periculo æternæ salutis, animæ; sic me DEUS amet; sic me DEUS adjuvet, & hæc Sancta DEI Evangelia &c. Et hic ultimus modus usitatissimus est in utroque Jure seu foro, Ecclesiastico & seculari.

185. Omnia juramenta sunt ejusdem speciei; quia omnia in hoc conveniunt, quod consistant in invocatione Divini testimonii, hæc autem est ejusdem rationis, quocumque modo fiat juramentum, sive de in sit assertorium, sive promissorium, sive per DEUM, sive per Sanctos &c. unde in Confessione non est necessarium, per se loquendo, hæc exprimere, cum nec speciem mutant, nec habeant aliam specie diversam malitiam adjunctam per se loquendo. Suar. de juram. l. 1. c. 5. n. 13, & c. 9. n. 6. Less. l. 2. c. 42. d. 2. n. 9. Sanch. l. 3. Mor. c. 1. n. 9. Bonac. de juram. D. 4. q. 1. p. 2. n. 2. & alii apud ipsum. Dico autem: Per se loquendo. Potest enim nova circumstantia supervenire, ut ratione illius nova etiam malitia transfundatur in actum: ut si proprium tuum parentem per execratorium juramentum subicias Divinæ vindictæ; tibi ipsi, vel proximo tuo malum grave impreceris; illud enim pietati parentibus debet; istud verò charitati sui vel proximi adversatur. Item si jures, te admissurum peccatum; tum enim juxta hujus malitiam gravem aut levem, hujus vel illius speciei, etiam juramento

ramento huic promissorio gravis vel levis, hujus vel illius speciei malitia accedet: item si juramento jungatur blasphemia. In his enim casibus præter malitiam juramenti est etiam exprimenda malitia blasphemiae, impietatis erga parentes &c. ratione enim istarum circumstantiarum etiam ipsa juramenta specie distinguuntur, non ratione juramenti, sed ratione novæ circumstantiæ: quæ proinde etiam specialiter erit exponenda in hunc ferè modum: *Juravi, me commissurum fornicationem semel: juravi falsum semel imprecando mihi* (vel parenti meo, vel proximo) *deliberatè & ex animo grave malum &c.* Non est enim necesse, ipsum malum optatum explicatè exprimere: quamvis possit, dicendo v. g. *pejeravi semel optando mihi mortem, bis aeternam damnationem, bis diabolum, ter grandinam &c.* sed Bonac. n. 1. Sanch. n. 7. & alii notant, nunquam, aut rarissimè contingere, ut quis tam gravia mala sibi imprecetur ex animo; & ideo pejerantem execratoriè non esse interrogandum in Confessione. Quin & Suar. l. c. de Juram. c. 12. addit, novam quidem malitiam juramento execratorio addi ex circumstantia pietatis erga parentes, aut observantiã erga superiores &c. eam tamen non esse gravem; quod intellige, si animus serius, ut eveniat optatum malum, desit.

186. Jam verò ut juramentum fiat licitè, tres habere debet comites. I. Veritatem. II. Justitiam. III. Judicium. Veritas autem ad juramentum requisita in hoc consistit, ut nullum in eo mendacium aut falsitas contineatur, & scienter confirmetur; hoc enim si fiat, est

proprie perjurium, & quantumvis videatur esse in re levi, vel propter rem levem, semper est peccatum mortale, nisi excuset defectus plenæ advertentiæ. Bonac. p. 3. n. 6. Sanch. c. 4. n. 6. Suar. l. 3. de Jur. c. 4. n. 6. & alii.

187. *Justitia* seu æquitas juramenti consistit in eo, ut Divina Auctoritas in testimonium rei illicitæ, aut dicti iniqui seu peccato obnoxii non adducatur, animo & intentione majorem illi fidem faciendi. Hæc enim si desit, proprie non perjurium, sed juramentum temerarium vocatur; & si sit assertorium tantum, vel est peccatum mortale, vel veniale duntaxat, prout nimirum graviter vel leviter mala fuerit tua illa assertio, in cujus majorem & firmiorem fidem faciendam juramentum velut medium & instrumentum adhibetur. Et ideo si gravem alienæ famæ detractionem juramento confirmes, peccas mortaliter; si levem, venialiter: quin & si juramentum sit promissorium, vel execratorium, graviter vel leviter malum erit, prout nimirum malum desideratum seu volitum (liceat sic loqui juxta morem in scholis receptum) grave vel leve fuerit. Less. d. 4. n. 18. Et duas tunc continebit, malitias specie diversas, quarum una est perjurii, seu potius juramenti temerarii; altera ejus peccati v. g. homicidii, furti, mendacii &c. quod te juras patraturum. Et ideo si res jurata sit mortaliter mala, etiam ipsa explicari debet dicendo: *Juravi me homicidium patraturum.* At si res tantum venialiter sit mala, non est quidem ipsa necessariò exprimenda, sed satis est dicere: *Juravi, me veniale peccatum commissurum:* nisi fortè DEUM velis non præcisè

præcisè ut testem tui propositi & futuri operis adducere, sed ut sponforem & approbatorem illius; tunc enim utique grave malum erit, etsi peccatum ipsum, cuius DEUM vis esse approbatorem, sit tantum veniale: continet enim hæc divini numinis invocatio gravem irreverentiam, cum eò tendat, ut DEUS tuum peccatum probeat: quod est blasphemia gravissima, cum infinitæ DEI sanctitati repugnet, vel levissimum duntaxat peccatum probare. Less. l.c. Sanch. n. 29. Sed hoc, nimirum ut DEUS in juramento adducatur, ut sponsor aut approbator, rarissimè continget; si tamen contingat, blasphemia hæc specialiter est explicanda. Illud frequentius est, ut juramento promissorio desit animus exequendi opus promissum: hic autem si desit, erit perjurium propriè dictum, ex defectu veritatis primariò requisitæ. Less. l.c. & peccatum mortale: quantumvis alioqui res jurata sit parva, ut *priori numero* dictum est.

188. Porro promissio jurata de re mala v.g. de vindicta sumenda, seu de re vana, aut indifferenti, aut minùs honesta & bona, seu tali, quam melius est non præstare, quam præstare, non est implenda; & si impleatur ex animo seu intentione, quasi DEO placeat opus peccati mortalis vel venialis, blasphemia in DEUM committitur: at si impletur, quasi ex obligatione juramenti, pertinet ad superstitionem, & Zelum non secundùm scientiam: estque utraque circumstantia specialiter in Confessione explicanda. Quod si jures, te non facturum ea, quæ sunt consilii, animo ea non faciendi v.g. religionem non ingressurum, peccas venialiter: est enim irreverentia aliqua, adducere DEUM in testem

R. P. Stoz Trib, Pœnit.

contra ipsius consilia. Bonac. n. 9. Sanch. n. 30. & alii. Ex quibus breviter

Pater, minus malum esse, jurare quempiam, se facturum opus venialiter malum, vel indifferens, vel contra consilia, animo exequendi, quàm absque eo animo: in priori enim casu committitur peccatum tantum veniale: in posteriori autem perjurium mortale. Sanch. n. 32. Bonac. n. 6. At si res graviter mala juretur, animo eam non exequendi, minus est, quàm si juretur animo exequendi, in posteriori enim eventu est unica lethalis culpa; in priori verò duplex.

189. *Judicium*, tertius juramenti comes, ut fiat cum debita reverentia, consideratione, necessitate, aut magna utilitate; ut si multum referat, publicè vel privatim dicti alicujus veritatem, aliis nondum manifestam, sed dubiam, reddi exploratam. Quapropter si fiat sine necessitate aut magna utilitate, de re levi, quam vel non sit necesse, vel parum referat, juramento confirmare, est peccatum ex defectu iudicii; non tamen majus, quàm veniale, vocaturque propriè juramentum incautum, id est prolatum sine debita intellectus consideratione, verumne sit, quod juratur, vel non. Less. d. 13, n. 17. Bonac. n. 8. & alii.

190. Hic facile impingunt, qui habent inveteratam consuetudinem jurandi: his enim valde pronum est omittere debitam diligentiam in inquirenda veritate, & justitia juramenti: peccant verò pro ratione negligentia: hæc enim si gravis sit, peccant mortaliter, non tam ob defectum iudicii, quàm ob periculum falsò, aut injustè jurandi, cui se exponunt: si verò negligentia sit levis, & imperfecta, peccant

X

tan-

tantum venialiter. Sed quæ de consuetudine jurandi hic porro adferri possunt, petenda sunt ex dictis de blasphemia. Ex quibus hic obiter est adnotandum, quod cum neque consuetudo ipsa, neque mera negligentia extirpandi illam, necessario sit in Confessione explicanda, satis tandem sit, si dicatur: *Pejeravi toties &c.* nihil dicendo de consuetudine, aut negligentia illam deponendi.

191. Sed nunc breviter aliquid addamus de quibusdam jurandi formulis. Itaque juramentum non est I. si dicas: *certè, certissime, in veritate, fide viri boni, fide boni Christiani, Principis, vel Sacerdotis; per fidem meam, per conscientiam meam.* Less. l. 2. c. 42, & alii. Neque II. si dicas: *DEUS scit, DEUS erit mihi testis, DEUS videt meam conscientiam, DEUS novit, me verum dicere, &c.* hæ enim formulæ sunt tantum enuntiativæ, narrando nempe & purè asserendo, DEUM id scire & videre, non verò invocativæ divini testimonii. Bonac. n. 2. Sanch. l. 9. c. 2. n. 20. & alii. Neque III. si dicas: *per meam animam, per elementa &c.* communiter enim, qui ejusmodi verbis utuntur, non intendunt, invocare divinum testimonium, imò de hoc ne cogitant quidem: volunt ergo similibus phrasibus solum judicare, tam vera esse sua dicta, quam verum est, animam esse in corpore, elementa in mundo &c. Neque IV. si dicas: *moriar; DEUS me puniat; demon me hinc vivum rapiat; grando me feriat &c.* sunt enim potius maledictiones seu imprecationes, nisi hunc habeant sensum: *DEUS Me testor, & si falsum sit, quod dico, permittat, ut moriar, rapiar à diabolo, puniar &c.* sed in hoc sensu nemo facile ita

loquitur; ut supra de juramento execratorio dixi. Neque V. si dicas: *per Sacramenta, per Christum, per sanguinem Christi &c.* hæc enim potius rationem blasphemiam continent. Neque VI. si dicas: *per meum jusjurandum*: nemo enim, si interrogaretur, facile diceret, se per ea verba velle vocare DEUM in testem sui dicti; sed solum, sua dicta tam vera esse ac certa, ut, si necesse foret, juramento confirmare posset, & vellet. Neque VII. si dicas: *per has meas vestes, per hos meos capillos &c.* et si enim alioqui juramentum fieri possit per creaturas, ut dictum est supra n. 82, si tamen eæ non habeant aliquid, ratione cujus specialiter reluceat bonitas ac Majestas DEI, non censentur adduci cum respectu ad DEUM. Bonac. n. 4. & alii. Neque VIII. si dicas: *Hoc tam verum est, quam sol lucet, quam hic sedeo, nunc ambulo &c.* quia neque hæc verba sunt invocativa testimonii divini: quod ipsum etiam dicendum est de his, & aliis similibus comparationibus: *Hoc tam verum est, quam DEUS est; quam verè DEUS vivit, quam verè Christus in Eucharistia est; quam verum est Evangelium;* Item: *sum tam innocens, quam sit Beata Virgo, &c.* Et si hæc enim formulæ communiter videantur, & verò etiam judicentur, continere rationem juramenti cum blasphemia; neutra tamen in iis apparet; quia iis nemo in testem vocatur: sed nec blasphemia est, si sit verum, quod dicis, & tuus proferentis animus sit (ut plerumque est) significare tantum similitudinem, ut sensus sit, hoc esse verum suo modo, sicut alterum est verum suo modo. Si verò usurpans eam phrasin velit significare, suo dicto tantam ineffe certitudinem, quanta est in ea fidei veritate,

tate, blasphemia est. Bonac. n. 13. & alii. Neque IX. si dicas : *jurō me facturum hoc &c.* nam proferens ea verba, non intendit DEUM in testem vocare; est enim illud verbum jurō indifferens ad verum, vel fictum juramentum. Et licet aliquid addatur, quod videatur illud verbum restringere ad rationem juramenti, ut, si dicas : *jurō per meam barbā, per hunc meum digitum &c.* quia neque tunc adducitur DEUS in testem; cū creatura, quæ adducitur, neque peculiari modo DEI bonitatem &c. manifestet, neque adducatur per ordinem ad DEUM, Bonac. n. 7. Sanch. n. 3. Suar. l. 1. de juram. c. 13. n. 3. Esset tamen X. juramentum, dicere : *per fidem Catholicam : per sanctum Evangelium* : tunc enim censetur in testem vocari DEUS, illius fidei, & Evangelii auctor. Less. n. 4. Item jurare censetur, qui jurat *per reliquias, per templa sanctorum &c.* quia in his peculiariter honoratur DEUS, & ita velut in ijs specialiter relucens in testem vocatur, Sanch. n. 25. Idem est de ea loquendi forma : *per habitum S. Benedicti, per vestes sacras &c.* quia sunt res sacræ, in quibus DEUS specialiter honoratur. Sanch. eodem. num. 25. Suar. n. 23. Bonac. p. 1. n. 5. & alii.

192. Verūm ut habeas generalem aliquam regulam dignoscendi, quæ verba verè sint juratoria, hanc accipe ex Tamb. l. 3. in Decal. c. 1. §. 3. n. 6. ubi ante omnia monet, & rectè, attendendum esse ad intentionem proferentis ea verba : hæc unicè hîc est spectanda; ab ea enim tota hæc res pendet, quæcunque tandem verba sint, quæ adhibentur. Itaque per illa verba, quæ aliquis profert, (suppono autem illum nosse, quid sit jurare) intendit

I. positivè invocare DEI testimonium; vel II. positivè non invocare, vel III. præscindit ab ejusmodi invocatione, id est, nec intendit invocare, nec non intendit, idque sive advertenter, sive ignoranter. Si I. certò erit juramentum, Si II. & III. certò non erit; quia neuter hoc modo invocat DEUM in testem. In II. enim casu expressè excludit invocationem divini testimonii. In III. hoc ipso, quia ab ea abstrahit, eam non adhibet. Hæc autem sunt pro foro tantum conscientia; nam in foro externo, si verba juramentum verè continentia protulisti, iudex te reum juramenti dicet; liberabit verò ab obligatione, si verba tua juramentum certò non contineant.

193. *Maledixi DEO semel.* quod quia continet malitiam blasphemiae, semper est peccatum mortale; nisi defectus plenæ advertentia excuset. Quid sit maledicere, infra dicitur. Blasphemus ergo est, qui DEO aliquod malum imprecatur, tribuendo illi, quod illi convenire non potest. v. g. si dicas : *Pereat DEUS*; sensus enim est; amittat DEUS vitam, si res ita se non habet; & tamen constat, in DEUM cadere non posse privationem vitæ, aut aliud quodcunque malum. Bonac. de blasphem. D. 3. q. 8. p. 2. n. 1. Suar. de Relig. T. 1. tr. 3. l. 1. c. 5. n. 8. Sanch. l. 2. Mor. c. 32. n. 25. & alii.

194. *Die festo per notabilem missam partem confabulatus sum semel.* quæ autem pars missæ dicenda sit notabilis, quæ modica, constabit ex dicendis infra n. 247. Porro qui partem notabilem missæ confabulationi impendit, præcepto non satisfacit. *Die operario* (id est, non festo) *sub missa confabulatus sum decies*; & quidem satis diu;

diu: vel: non tamen diu. Continent ejusmodi confabulationes aliquam irreverentiam, non tamen gravem.

195. *De rebus sacris joculariter locutus sum ter.* Jocus propriè consistit in verbis, & est sermo ad animi relaxationem, seu recreationem compositus; qui si moderatus sit, ad virtutem, quæ communi nomine *Modestia* appellatur, spectat, vel ad *En-trapeliã*, quæ est species *Modestix*, & in ludicris modum servat. Ceterum si jocus sit de rebus sacris, est contra reverentiam ijs rebus debitam, estque peccatum veniale, ut, si joco dicas, S. Crispinum & Crispinianum fuisse sutores, S. Petrum fuisse piscatorem, S. Joannem & Paulum fratres eunuchos &c. Bonac. D. 3. de blasphem. q. 8. p. 3. n. 6. Sanch. l. 2. mor. c. 32. n. 42. vide etiam, quæ diximus *suprà* n. 181.

196. *Jocos, eosque frequentes sacra concioni miscui semel.* Reperiuntur nonnulli, qui putant, se suo concionatoris officio non undequaue satisfecisse, nisi suas conciones jocos, nugis, ac fabulis refarciant. Sed hi graviter errant; nam I. agunt contra reverentiam & attentionem divino verbo debitam, quam joci valde impediunt; & continent libertatem quandam, tanquam cum æquali in re minime seria agatur. II. Agunt contra ædificationem, & fructum, qui alioqui ex verbi divini prædicatione haberi potest, tollunt: vis enim, quæ verbo divino inest, rerunditur, & quæ animis auditorum ex concione, quâ parte sincera erat, & facetijs minime conspurcata, cum fructu impressa sunt, suffocantur & evanescent. III. Auctoritatem propriam prostituunt non tantum, sed omnino etiam perdunt, & vani-

tatis à populo damnantur; & pro verbi divini præconis titulo potius nugigerulorum, & jocularum merentur. Est hic abusus grave peccatum. Less. l. 4. c. 4. d. 13. n. 96. Potest tamen fieri veniale, si joci sint in eadem concione rati, vix ulli ac moderati.

197. *Verbis sacra scriptura usus sum ad jocum & facetias bis: vel: ad scurrilia, & fabulosa, semel: vel: ad hæresin stabilendam; bis: vel: ad superstitiones, bis: vel: ad amatoriam, sive amorem turpem, seu ore seu scripto tenus conciliandum semel: vel: ad libros famosos ter.* Est hic abusus facilligus juxta dicta p. 1. n. 54. & mortaliter malus; quod satis colligitur ex gravissimis verbis, quibus in eum invehitur Concilium Trident. sess. 4. in fine. Less. l. c. Reginald. l. 19. n. 57. Potest tamen fieri venialis vel ex defectu advertentiæ, vel, si, cum joco fit, contemptus absit, & materia sit levis. Less. l. 4. c. 4. d. 13. n. 99.

198. *Contra DEUM murmuravi semel.* Contra ipsius modum agendi & gubernandi res humanas conquerendo, v. g. quasi sit nimis severus & rigidus in permittendis quibusdam malis; nimis indulgens erga malos, aut immitis erga bonos; quod morbum non avertat; bonum ingenium, divitias &c. non concefferit. Potest hæc querimonia contra DEUM etiam rationem blasphemix continere; quo proinde casu erit peccatum mortale, & specialiter in Confessione exprimentum.

199. *Cantilenas profanas, & turpes miscui divino cultui semel.* Perinde autem hoc est, sive illæ voce humana, sive organo; aut alio quocunque instrumento musico proferantur, vel patitur quis, aut procurat, ut misceantur; quia & cultui divino,

&

& DEO ipsi irrogatur injuria, & quidem gravis, quod mysterio, quo sanctius non est in Ecclesia DEI, tam profana & turpia miscere, non videatur esse leve: quod colligitur ex Concilio Trident. *sess. 22. in decreto de observan. & evitan. in celebrat. Missæ.* vide Navar. *in tr. de orat. & horis canon. c. 16. n. 46.* & in Man. *c. 12. n. 87.* ubi addit, posse illos excusari, qui præ rustica simplicitate putant ista licere, cum videant, consuetudinem ita ferre. Deberent tamen moniti ab his abstinere.

§. II.

Peccata oris contra proximum.

200. *Alterius fama detraxi leviter osties; graviter semel.* Detractio est alienæ famæ injusta violatio: & fit generatim dupliciter: directe & indirecte. Directe I. falsum crimen imponendo. II. Amplificando verum crimen. III. Verum quidem, sed adhuc planè occultum referendo. IV. Perperam alterius bonum opus explicando, quasi videlicet malâ intentione sit gestum: ut, si dicas adolescentem aut civem N. frequenter confiteri eo solùm sine, ut parentibus, præceptoribus, Præsidi Sodalitatis, Parocho, Confessario &c. placeat. Et hi modi comprehenduntur hoc versiculo. *Impo-nens, augens, manifestans, in mala ver-tens.*

201. Indirecte verò fit. I. Negando rectè facta & bona alterius. II. Minuendo rectè facta, vel laudes alterius. III. Reticendo bona alterius eo loco & tempore, quo ceteri reticentiam alterius pro tacita vituperatione vel opprobrio accipiunt, IV. Frigidè laudando, ut hoc

ipsum laudari cedat in vituperium & opprobrium. Et hi modi hoc carmine continentur. *Qui negat, aut minuit, reticet, laudatque remisit.*

202. Est adhuc alia divisio detractio-nis, in materiale, & formale: ista est, quæ fit animo seu directâ & expressâ intentione lædendi famam alicujus: illa est, quæ fit absque tali expresso lædendi famam proposito, cum advertentia tamen, id, quod loquimur, esse famæ denigrativum.

203. Omnes detractioes, quodcun-que demum malum manifestetur, aut bonum minuatur, sunt ejusdem speciei: & ideo non est necesse in Confessione dicere; alterius famam læsi fornicationem, adulterium &c. manifestando: satis est, dicere: *Graviter alterius famam læsi.* Bonac. *de Restitut. D. 2. q. 4. p. 1. n. 8.* Tambur. *l. 2. c. 9. §. 1. n. 2.* nisi addatur nova circumstantia specifica, v. g. si ii, quorum fama læditur, sint parentes; quo nomine etiam avus & proavus venit. Tamb. *c. 5. §. 1. n. 1.* Bonac. *n. 9.* tunc enim etiam pietati repugnat. Et ideo si his graviter detrahas, id etiam in Confessione specialiter est exprimendum; quod tamen in furto eisdem facto non est necessarium: nisi fortè filius tantum auferat parentibus, ut idcirco in extremam vel gravem necessitatem incidant; quia omne quidem furtum est contra Justitiam; non tamen, nisi in dicto vel simili casu, contra pietatem: Quamvis Azor. *p. 3. l. 13. c. 5. q. 1.* velit, detractioem contra parentes non differre specie ab alijs detractioibus. Idem est de contumelia.